

Матвійчук В. П.,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри кінології,
Територіально відокремлене відділення «Хмельницька філія
Академії Державної пенітенціарної служби»,
м. Хмельницький, Україна
ORCID: 0000-0002-5890-8383;

Доменюк А. М.,

старший викладач кафедри кінології,
Територіально відокремлене відділення «Хмельницька філія
Академії Державної пенітенціарної служби»,
м. Хмельницький, Україна
ORCID: 0000-0002-1569-3108;

Бартенєва Л. С.,

старший викладач кафедри кінології,
Територіально відокремлене відділення «Хмельницька філія
Академії Державної пенітенціарної служби»,
м. Хмельницький, Україна
ORCID: 0000-0003-2579-9384

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КІНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

У статті запропоновано шляхи реформування кінологічної служби відповідно до положень Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року. Внесено на розгляд та обговорення пропозиції змін до організаційної структури кінологічної служби Державної кримінально-виконавчої служби України в цілому та установ виконання покарань і слідчих ізоляторів зокрема, а саме щодо створення кінологічного відділу. Надано пропозиції до завдань, які повинен вирішувати кінологічний відділ. Висвітлено функціональні обов'язки посадових осіб слідчих ізоляторів та установ виконання покарань з кінологічних питань. Рекомендовано шляхи вирішення найбільш проблемних питань, від яких залежить якість кінологічного забезпечення, та запропоновано питання, на яких пропонується зосередити основні зусилля служби у 2023 році.

Ключові слова: кінологічна служба, кінологічне забезпечення, кінологічний відділ, кінологічна команда, старший інспектор з кінології, молодший інспектор-кінолог, службовий собака.

Постановка проблеми. У Стратегії реформування пенітенціарної системи (далі – Стратегії) до 2026 року

зазначено, що у визначений період необхідно забезпечити формування ефективної моделі підготовки та діяльності персоналу пенітенціарної системи [1].

Зазначене змушує керівний склад Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС) до пошуку нових, адекватних реаліям часу, науково обґрунтованих форм і методів підготовки персоналу до професійної діяльності з урахуванням визначених перед відомством завдань.

З метою створення ефективної моделі підготовки та діяльності персоналу відомства науково-педагогічним складом кафедри кінології на основі аналізу стану кінологічного забезпечення підрозділів системи виконання покарань, запропоновано вдосконалення кінологічної служби, яка б змогла відповідати зазначеним у керівних документах вимогам та виконувати ті завдання, які поставлені перед нею. Відповідно до положень Стратегії пропонуємо створити організаційну структуру кінологічної служби та розглянути запропоновані авторами статті завдання зазначеному підрозділу і пропозиції щодо обов'язків посадових осіб установ виконання покарань та слідчих ізоляторів (далі – установ) з питань кінологічного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дозволяє зробити висновок про те, що внаслідок існуючої специфіки службової діяльності установ, вдосконалення форм і способів виконання завдань за призначенням могло б дозволити більш ефективно використовувати можливості наявних сил та засобів. Показники службової діяльності відомств сектору безпеки та оборони і державних установ, зокрема у прикордонному відомстві [2; 3; 4] показують достатньо високу результативність використання кінологічних команд, об'єднаних у відділ. Це дає можливість кінологам зосередитись виключно на виконанні безпосередньо завдань підтримання кінологічного забезпечення на рівні постійної готовності кінологічних команд до виконання завдань за призначенням. На невідповідності організаційної структури кінологічних підрозділів потребам окремих служб зазначає В. С. Селюков, який провів ґрунтовний аналіз стану кінологічного забезпечення складових сектору безпеки та оборони і перспектив удосконалення законодавства у сфері

кінологічної діяльності в Україні, в тому числі і ДКВС [5; 6]. На сьогодні постає питання вивчення можливостей створення кінологічного відділу як нового структурного підрозділу у складі установ.

Формулювання мети. Метою статті є обґрунтування необхідності створення кінологічного відділу як нового структурного підрозділу у складі установ.

Виклад основного матеріалу. В контексті завдань Стратегії автори пропонують такі складові реформування кінологічної служби:

- проведення структурних та організаційно-штатних змін з метою створення повноцінної кінологічної служби для систематизації роботи щодо виконання визначених перед нею завдань;

- законодавче забезпечення діяльності кінологічної служби ДКВС;

- приведення у відповідність вимогам чинного законодавства використання наркотичних засобів і психотропних речовин під час дресирування та тренувань службових собак відомства;

- створення на базі Територіально відокремленого відділення «Хмельницька філія Академії Державної пенітенціарної служби» (далі – Відділення) племінного розплідника з відділеннями відтворення, вирощування, виховного дресирування та відділенням забезпечення навчального процесу як основи підготовки майбутніх офіцерів-кінологів відомства;

- організація підготовки на базі Відділення курсантів Академії Державної пенітенціарної системи за додатковим професійним спрямуванням «офіцер-кінолог»;

- організація підготовки на базі кафедри кінологічних команд з пошуку вибухових речовин, вибухових пристроїв, вогнепальної зброї і набоїв;

- створення на базі міжрегіональних управлінь мобільних кінологічних груп з пошуку наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів;

- створення на базі Відділення кінологічного навчального центру з досвіду існуючих центрів у відомствах сектору безпеки та оборони України;

– створення кінологічного факультету з кафедрами генетики, біології, зооінженерії, ветеринарної медицини та службової кінології.

Кінологічна служба в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах призначена для організації використання спеціально підготовлених собак як одного із заходів, що застосовуються для посилення охорони установ виконання покарань і слідчих ізоляторів, розшуку та затримання злочинців, які вчинили втечу з-під варти, виявлення осіб, які сховалися на об'єктах, що охороняються, або у вантажах, та огляду автомобільного, залізничного транспорту, об'єктів, а також осіб з метою виявлення наркотичних засобів, психотропних речовин [7].

Розглядаючи складність завдань, які поставлені перед кінологічною службою, і враховуючи зміни, які відбуваються у країні у зв'язку з агресією Російської Федерації та євроінтеграційними процесами, пов'язаними насамперед з демократизацією всіх процесів життєдіяльності суспільства, вважаємо за необхідне запропонувати зміни та доповнення до завдань кінологічної служби з урахуванням викликів, які стоять перед відомством на сучасному етапі його розвитку. На нашу думку, ці завдання повинні бути такими:

– участь кінологічних команд у заходах щодо недопущення та розкриття кримінальних правопорушень;

– розшук та затримання кінологічними командами правопорушників;

– створення умов та сприяння в роботі молодших інспекторів-кінологів із закріпленими за ними розшуковими та спеціальними собаками;

– огляд місць вірогідної схованки злочинців, вірогідного знаходження захованих речей і предметів, що призначалися для вчинення кримінального правопорушення;

– огляд осіб та їх особистих речей з метою пошуку та виявлення наркотичних засобів, психотропних та вибухових речовин, вибухових пристроїв, вогнепальної зброї і набоїв;

– кінологічне забезпечення переміщення засуджених;

– залучення кінологічних команд для припинення злочинів терористичної направленості на об'єктах ДКВС;

– забезпечення постійної готовності кінологічних команд до виконання завдань за призначенням;

– підбір та надання пропозицій щодо призначення персоналу на кінологічні посади;

– направлення на навчання кінологічних команд та постійне вдосконалення їх професійної майстерності після його завершення в рамках спеціальної підготовки;

– розроблення та здійснення перспективних і поточних планів, визначення основних напрямків діяльності та подальшого вдосконалення розвитку службового собаківництва з урахуванням оперативної обстановки;

– організація розведення, вирощування, підготовка та використання службових собак у загальній системі охорони установ;

– вивчення, узагальнення, розповсюдження та впровадження в роботу передового досвіду тактики дій кінологічних команд;

– забезпечення обліку та аналізу результатів діяльності кінологічної служби і розробка на цій основі заходів щодо подальшого укріплення та вдосконалення всіх напрямків її роботи;

– забезпечення своєчасного проведення господарських і зооветеринарних заходів щодо збереження та утримання службових собак у постійній готовності для їх застосування, а також вдосконалення їх робочих та екстер'єрних якостей;

– організація технічного оснащення розплідників, а також впровадження досягнень науки і техніки в практику їх діяльності;

– удосконалення методики підготовки і тактики застосування службових собак системи охорони установ та воєнізованих формувань територіальних (міжрегіональних) управлінь;

– організація та підтримання взаємовигідної співпраці з кінологічними службами відомств сектору безпеки і оборони та громадськими кінологічними об'єднаннями України.

Але для виконання будь-якого завдання необхідно відповідним чином забезпечити це необхідними ресурсами.

Структура кінологічної служби, на думку авторів, повинна складатись з кінологічного відділу Департаменту з питань виконання кримінальних покарань (далі – Департаменту),

кінологічних служб міжрегіональних управлінь з питань виконання кримінальних покарань, кінологічних відділів установ, кінологічного навчального центру та племінного розплідника ДКВС.

Для якісного виконання зазначених завдань пропонуємо керівництву ДКВС сприяти у вирішенні найбільш проблемних питань кінологічної служби, а саме:

- вирішити найболюче питання, пов'язане з харчуванням службових собак;

- забезпечити установи імітаторами запахів для тренувань службових собак, адже підготовлена у Відділенні спеціальний собака, з якою не проводяться планові та попутні тренування, за досить короткий проміжок часу втрачає набуті на навчаннях навички;

- з метою підвищення, вкрай низької, мотивації до кінологічного фаху поновити виплату 15 відсоткової надбавки кінологічному персоналу;

- забезпечити кінологічні команди встановленою екіпіровкою та спорядженням;

- створити парк спеціального автотранспорту для перевезення кінологічних команд, в кожній установі пропонуємо мати один бюджетний автомобіль для переміщення службових собак на ділянку пошукових дій, у лікарню, на змагання, на навчання та ін.;

- забезпечити кінологічні команди сухим кормом преміум класу для дресирування та тренувань службових собак.

З появою у штатах установ посади старшого інспектора з кінології на сьогодні існує необхідність запропонувати зміни та доповнення до його функціональних обов'язків.

На нашу думку, зазначена посадова особа безпосередньо відповідає за стан кінологічного забезпечення установ, головним показником якого є підтримання в постійній готовності до виконання визначених завдань кінологічних команд. Він зобов'язаний організувати підготовку та підтримання в готовності до виконання завдань за призначенням кінологічних команд, а також виконання молодшими інспекторами-кінологами (далі – кінологами) правил утримання, збереження, тренування службових собак

і вказівок ветеринарного лікаря та заходів безпеки під час поводження з собаками.

Вважаємо, що старший інспектор з кінології також повинен:

- готувати та надавати пропозиції щодо ефективного використання у службі кінологічних команд;

- без гострої службової необхідності унеможливити використання кінолога у службі без службового собаки;

- систематично вдосконалювати свої знання з теорії дресирування та розведення службових собак. Організувати та проводити заняття з підвищення професійного рівня кінологів і ступеня натренованості службових собак;

- організувати та здійснювати роботу щодо підбору і придбання собак для використання за напрямками їх використання;

- скласти документи для проведення вибракування службових собак та їх реалізації після вибракування;

- забезпечувати безперерйне отримання продуктів для годування собак, зберігати та обліковувати витрачання цих продуктів;

- забезпечувати укладання договорів з ветеринарними закладами за місцем дислокації установи про ветеринарне обслуговування службових собак;

- здійснювати облік, розподіл і закріплення службових собак, а також узагальнювати та розповсюджувати позитивний досвід роботи молодших інспекторів-кінологів щодо підготовки і розведення собак;

- здійснювати контроль за дотриманням належного порядку та санітарного стану об'єктів на території розплідника службових собак;

- організувати та брати участь у проведенні ветеринарних заходів;

- забезпечити належний морально-психологічний стан підлеглого персоналу та справність навчально-матеріальної бази для виховного дресирування та тренування службових собак.

Також старший інспектор з кінології відповідає за належне ведення службової документації та своєчасне надання звітної інформації.

З метою досягнення максимальних результатів застосування кінологами службових собак кінологічні команди, на нашу думку, необхідно об'єднати в кінологічні відділи установ, керівниками яких на сьогодні призначити осіб з числа старших інспекторів з кінології. Кінологічний відділ відповідав би виключно за кінологічне забезпечення службової діяльності установи. Зазначена структурна зміна унеможливила б (за винятком гострої службової необхідності) використання кінологів у службі без службових собак. Варіант штату кінологічного відділу обговорений зі старшими інспекторами з кінології та пропонуємо його у складі начальника, заступника, ветеринарного лікаря (цивільна особа на 0,5 ставки); спеціаліста з виконання господарчих робіт (цивільна особа на 0,5 ставки) та молодших інспекторів-кінологів, один з яких мав би бути додатково водієм.

Основними завданнями кінологічного відділу бачимо у:

- кінологічному забезпеченні заходів службової діяльності установ у штатних і позаштатних ситуаціях;
- посиленні можливостей наявних сил та засобів;
- застосуванні службових собак у тих місцях і на тих напрямках, де вони найбільш ефективно можуть бути задіяні з урахуванням рівня їх підготовленості;
- психологічному впливі на правопорушників;
- відбитті нападу на персонал установи, подоланні протидії законним вимогам персоналу відомства;
- проведенні одорологічної ідентифікації запахових слідів осіб та їх речей, наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів;
- охороні окремих ділянок, об'єктів, правопорушників;
- забезпеченні конвоювання правопорушників;
- дресируванні та тренуваннях службових собак;
- утриманні в належному стані навчально-матеріальної бази з підготовки та дресирування собак;
- забезпеченні дотримання вимог зооінженерних заходів та заходів ветеринарної медицини щодо збереження здоров'я службових собак, правил їх утримання та годівлі.

Кінологічний відділ має бути підпорядкованим, на думку авторів, начальнику установи, а його керівником, пропонуємо, в перспективі, має стати офіцер-кінолог після завершення навчання у відомчому освітньому закладі за напрямком підготовки «офіцер-кінолог». Випускник Академії Державної пенітенціарної служби, який здобув би фах професійного кінолога, міг би ефективно виконувати обов'язки з кінологічних питань, які нині покладено на начальника відділу охорони (відділу режиму і охорони) установи, який не має підготовки за кінологічним напрямком, та на старшого інспектора з кінології, а саме:

- безпосередня організація роботи персоналу відділу, забезпечення належного утримання службових собак. Забезпечення виконання нормативно-правових актів Міністерства юстиції та наказів Департаменту, що регламентують організацію кінологічної служби, а також за виконанням персоналом кінологічного відділення правил утримання, збереження, тренування службових собак і вказівок ветеринарного лікаря (фельдшера);

- систематичне вдосконалення своїх знань з теорії дресирування та розведення службових собак. Організація та проведення занять з підвищення професійного рівня молодших інспекторів-кінологів і ступеня натренованості собак;

- організація і здійснення роботи щодо підбору та придбання собак для підготовки до розшукової, вартової, спеціальної служби та племінної роботи;

- організація і проведення роботи щодо вибракування службових собак, а також реалізація вибракуваних собак;

- організація розведення службових собак, здійснення контролю за їх вирощуванням і ведення обліку племінної роботи на розпліднику;

- забезпечення безперебійного отримання продуктів для годівлі собак, зберігання та облік витрачання цих продуктів, а також забезпечення молодших інспекторів-кінологів необхідним спорядженням для службових собак і предметами догляду за ними;

- організація роботи щодо ремонту та будівництва необхідних приміщень і тренувальних снарядів;

– укладання договорів з ветеринарними лікарнями за місцем дислокації установи про ветеринарне обслуговування службових собак;

– контроль за наявністю необхідних дезінфекційних засобів та медикаментів для здійснення ветеринарно-санітарних заходів;

– здійснення обліку, розподілу і закріплення службових собак, а також узагальнення та поширення позитивного досвіду діяльності молодших інспекторів-кінологів щодо розведення та вирощування собак;

– надання персоналу кінологічного відділення практичної та методичної допомоги в організації тренувань службових собак, регулярна участь у їх тренуванні, здійснення контролю за якістю проведення занять, вжиття заходів щодо усунення недоліків у підготовці службових собак;

– щомісячна перевірка функціональної готовності кожної кінологічної команди до виконання завдань за призначенням;

– організація та проведення змагань з багатоборства кінологів, а також випробовування службових собак.

В обов'язках начальника установи пропонуємо зазначити, що він відповідає за виконання нормативно-правових актів, що регламентують організацію кінологічної служби, належне утримання та годівлю службових собак. Здійснює контроль підготовки і використання за призначенням кінологічних команд та щоквартально перевіряє функціональну готовність до дій кожної кінологічної команди.

Підсумовуючи викладений матеріал, пропонуємо основні зусилля кінологічної служби ДКВС у 2023 році зосередити на:

– *удосконаленні* нормативно-правової бази кінологічного забезпечення установи;

– *організації, керівництві та контролі* за виконанням нормативно-правових актів, проведенні заходів з добору, підготовки, комплектування та використання кінологічного персоналу та службових собак;

– *розбудові* сучасної ефективної кінологічної служби, яка відповідає б євроінтеграційним устремлінням України шляхом:

– внесення змін у організаційно-штатну структуру кінологічної служби;

- впровадження тактичних прийомів і способів використання службових собак у службовій діяльності установ;
- широкого застосування собак у заходах щодо недопущення та розкриття кримінальних правопорушень, для пошуку та виявлення вибухово-небезпечних предметів у місцях позбавлення волі, протидії обігу наркотичних засобів, психотропних та вибухових речовин, зброї і боєприпасів, а також забезпечення власної безпеки персоналу відомства;
- удосконаленні системи підготовки кінологічного персоналу та дресирування службових собак у Відділенні в ході освітнього процесу шляхом впровадження в практику сучасних методик підготовки фахівців і дресирування службових собак;
- запровадженні спеціальної підготовки для підтримання в готовності до дій за призначенням кінологічних команд установ та воєнізованих формувань;
- *розгляді можливостей* щодо створення племінного розплідника як основи підготовки офіцерів-кінологів та забезпечення службовими собаками установ і воєнізованих формувань;
- *підвищенні результативності* використання кінологічних команд в оперативно-службовій діяльності з урахуванням загроз і ризиків у сфері забезпечення безпеки місць позбавлення волі;
- *створенні* необхідної матеріально-технічної бази для тренувань, розміщення та утримання службових собак у місцях постійної дислокації.

Висновки. Внесені зміни до структури установ, а саме об'єднання кінологічних команд у кінологічний відділ та відповідне матеріально-технічне забезпечення його діяльності змогли б надати позитивний імпульс розвитку службової кінології відомства, сприяти підвищенню престижу професії працівника кримінально-виконавчої служби в цілому та кінолога зокрема, підняти складну професію кінолога в мотиваційному плані та в кінцевому результаті підвищити якість виконання службових завдань, які стоять перед кінологічною службою і відомством взагалі.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку є висвітлення програми підготовки курсантів Академії Державної

пенітенціарної служби за напрямком підготовки «офіцер-кінолог» та надання пропозицій щодо створення організаційно-штатної структури кінологічної служби в міжрегіональних управліннях з питань виконання кримінальних покарань і Департаменті виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції України.

Список використаних джерел

1. Денис Малюська: Стратегія реформування пенітенціарної системи – як «дороговказ» до створення ефективної системи виконання кримінальних покарань. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/denismalyuska-strategiya-reformuvannya-penitentsiarnoi-sistemi-yak-dorogovkaz-do-stvorennya-efektivnoi-sistemi-vikonannya-kriminalnih-pokaran> (дата звернення: 20.11.2022).

2. Огляд результатів підготовки та використання інспекторів-кінологів зі службовими собаками в ході виконання завдань за призначенням у 2015 році / Адмін. держ. прикордон. служби України. Київ, 2016. 15 с.

3. Про підсумки підготовки та використання в охороні державного кордону інспекторів-кінологів зі службовими собаками у 2013 році : наказ Адміністрації державної прикордонної служби України від 06.12.2013 р. № 798.

4. Огляд результатів підготовки та використання інспекторів-кінологів зі службовими собаками в ході виконання завдань за призначенням у 2014 році / Адмін. держ. прикордон. служби України. Київ, 2015. 15 с.

5. Селюков В. С. Перспективи удосконалення законодавства у сфері кінологічної діяльності в Україні. *Підприємство. господарство і право*. 2020. Вип. 11. С. 145–151.

6. Селюков В. С. Використання службових собак кримінально-виконавчою службою України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 6. С. 145–152.

7. Про затвердження Інструкції з організації кінологічної служби в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах : наказ ДДУПВП від 24.01.2004 № 18.

Matviichuk V.,

Ph.D. in Pedagogics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Cynology,
Territorially Separated Branch "Khmelnyskyi branch of the Academy
of the State Penitentiary Service", Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID: 0000-0002-5890-8383;

Domeniuk A.,

Senior Lecturer of the Department of Cynology,
Territorially Separated Branch "Khmelnyskyi branch of the Academy
of the State Penitentiary Service", Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1569-3108;

Bartienieva L.,

Senior Lecturer of the Department of Cynology,
Territorially Separated Branch "Khmelnyskyi branch of the Academy
of the State Penitentiary Service", Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2579-9384

WAYS OF INCREASING THE EFFICIENCY OF CANINE SUPPORT OF THE STATE CRIMINAL AND EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE

The ways to reform the canine service in accordance with the provisions of the Penitentiary System Reform Strategy for the period until 2026 are proposed in the article. Proposals for making changes to the organizational structure of the canine service of the State Criminal and Executive Service of Ukraine (hereinafter referred to as the SCES of Ukraine) as a whole, as well as penal institutions and pretrial detention centers, in particular, namely, regarding the creation of a canine department, were submitted for consideration and discussion. Proposals are provided regarding the tasks to be solved by the canine department. The functional responsibilities of officials of remand detention centers and penal institutions on canine issues are proposed. Recommended ways of solving the most problematic issues, on which the quality of canine support depends, and proposed issues on which it is proposed to focus the main efforts of the service in 2023.

In the context of the tasks of the Strategy, the authors propose the following components of reforming the canine service:

– carrying out structural and organizational-personnel changes with the aim of creating a full-fledged canine service in order to systematize the work to fulfill the tasks defined for it;

– legislative support for the activity of the canine service of the SCES;

– bringing the use of narcotic drugs and psychotropic substances into compliance with the requirements of the current legislation while training the department's service dogs;

– creation of a breeding kennel on the basis of the Territorially Separated Branch "Khmelnyskyi branch of the Academy of the State Penitentiary Service" (hereinafter referred to as the Branch) with departments for reproduction, breeding, educational

training and a department for ensuring the educational process, as a basis for training future canine officers;

– organization of cadets' training on the basis of the Branch in the specialty "Canine Officer";

– organization of training on the basis of the Department of Cynology, the Department of Cynological Teams on the search for explosive substances, explosive devices, firearms and cartridges;

– creation of mobile canine groups on the basis of interregional offices to search for narcotic drugs, psychotropic substances and precursors;

– creation on the basis of the Branch of the canine training center based on the experience of existing centers in the departments of the security and defense sector of Ukraine;

– creation of a cynological faculty with departments of genetics, biology, zooengineering, veterinary medicine and service canine science.

Key words: *canine service, canine support, Canine Department, canine team, senior canine inspector, junior canine inspector, service dog.*

References

1. Maliuska, D., The strategy of reforming the penitentiary system as a "roadmap" to the creation of an effective system of execution of criminal punishments, available at: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/denismalyuska-strategiya-reformuvannya-penitentsiarnoi-sistemi-yak-dorogovkaz-do-stvorennnya-efektivnoi-sistemi-vikonannya-kriminalnih-pokaran> (accessed 20 November 2022).

2. Review of the results of the training and use of canine inspectors with service dogs in the course of performing assigned tasks in 2015 (2016), Administrative State Border Guard Service of Ukraine, Kyiv.

3. On the Results of Training and Use of Canine Inspectors with Service Dogs in Protection of the State Border in 2013 : order of the Administration of the State Border Guard Service of Ukraine dated December 6, 2013, № 798.

4. Review of the results of the training and use of canine inspectors with service dogs in the course of performing assigned tasks in 2014 (2015), Administrative State Border Guard Service of Ukraine, Kyiv.

5. Seliukov, V. S. (2020), "Prospects for improving legislation in the field of canine activity in Ukraine", *Entrepreneurship. Economy and Law*, 2020, Issue 11, pp. 145–151.

6. Seliukov, V. S. (2020), "The use of service dogs by the State Criminal and Executive Service of Ukraine", *Scientific Bulletin of Public and Private Law*, Issue 6, pp. 145–152.

7. On Approval the Instructions for Organization of Canine Service in Penal Institutions and Pretrial Detention Centers : order of the SDUIEP dated 24.01.2004 № 18.